

פרוטוקול מספר 26/א
מישיבת הועדה לעניני פנים
שהתקיימה ביום א', ז' באב תשס"ז - 15.7.56
בשעה 10.00

י. ריפתין - היו"ר
ה. לנדאו
א. עבאס
י. רפאל

משתתפים:

מר ארליך - משרד הפנים
מר סילברסטון - משרד הפנים
ד"ר ידין - משרד המשפטים

מזמנים:

חוק השמות, תשס"ז - 1956

סדר-היום:

פותח את הישיבה.

היו"ר י. ריפתין:

סיימנו את הדיון בסעיפי החוק, אך יש בידי מספר הצעות לחוק זה שהוגשו לי ע"י חברי כנסת שונים.

חבר הכנסת שופמן סציע שבתעודות של אלה המסוגלים את שמותיהם יהיה רשום במשך שבע שנים שם הקודם, בוסף לשם החדש, כדי לסנוע אי-הבנה. חבר הכנסת רפאל סציע אותה הצעה, אך הוא איננו נוקב במספר שנים.

מר גולדין:
עד עכשיו אנו עושים זאת למעשה. אך לפי דעתי הוראה כזאת אריכה להימצא בתקנות ולא בסעיפי החוק. השר הוא שצריך לקבוע כיצד ייעשו השינויים. כי יש מקרים בהם דוקא לא רצוי לרשום גם את השם הקודם, למשל: במקרה של אשה ברוסה או אלמנה.

מר סילברסטון:
ההוראות המתאימות בענין זה צריכות לדעתי להימצא בחוקים השונים בדבר תעודות, כמו: בחוק הדרכונים, חוק טרשם התושבים לגבי תעודות זהות וכדומה, ומוטב לא להכניס הוראה כזאת בסעיף עקרוני בחוק. או שאפשר, כפי שהזכירו כבר, להוסיף דבר כזה בתקנות, אבל לא בסעיף בחוק. אפשר לכתוב בסעיף התקנות שהשר יקבע הוראות כיצד ובאילו מקרים לרשום את השם הקודם.

היו"ר י. ריפתין:
אני אינני מתנגד להכניס סעיף כזה בחוק. אפשר באמת לכתוב בסעיף התקנות שהנהג הוא שהשם הקודם יירשם בתעודה, אך לגבי הסוגים היוצאים-מן-הכלל יקבע השר תקנות.

ה. לנדאו:
אינני חושב למתאים שהדבר ייגמר בתקנות. דבר הנוגע לפידוט חוק כלשהו יכול לבוא בצורת תקנה. אבל כאן הכוונה לטעמו הדורש גיטוח חוקי. המדובר איננו בדבר חולף אלא בדבר קבוע, ולכן צריך הדבר להיגמר בסעיף בחוק. התקנות לגבי היוצאים-מן-הכלל הכרחי שיאושרו ע"י הוועדה הזאת, כי אחרת יצא שע"י הרשות הניתנת לשר לגבי מקרים יוצאים-מן-הכלל הוא יכול להפוך את כל החוק.

א. עכאם:

לי נראה שאין הכרח כלל בצירוף השם הקודם. למה עלינו להכביד בענין זה דוקא כשאנו באים לעודד עברור השמות? אנו רוצים להוציא איש משמו הגלוי, ואין צורך שיסחוק אתו עוד שנים את שמו הקודם.

מר גרלינד:

אני חוזר ואומר שלם רצוי לחייב דבר זה בחוק. כן אין זה הגיוני לכתוב זאת בחוק ולעשות יוצא-טן הכלל בתקנות. התקנות צריכות להראות כיצד לבצע את הרישום, ולא יותר. נכון שלא צריך לחייב אדם לשאת לאורך-ימים את שמו הקודם כשכל הכוונה היא עברור השמות, אך צריך לתת לשר רשות לקבוע נוהל של שטירה על השם הקודם לפי ראות עיניו. יש מקרים בהם אנו רוצים לדעת את השם הקודם, כמו במקרים של פושעים. מוטב לכן להסמין את השר אך לא לכבול את ידיו לגבי סתי ואין.

מר טילברסטון:

אין לי התנגדות עקרונית לדבר, אך אם נכתוב בחוק סעיף עקרוני כזה, קשה מאד יהיה אח"כ להסמין את השר - או אף את השר פלוס הוועדה הזאת - לקבוע יוצאים-טן-הכלל. גם החוק הזה קובע כלל - הוא עצמו צריך לקבוע את היוצאים-טן-הכלל, וזה לא ניתן להיעשות במקרה זה. לכן מוטב להשאיר דבר זה לתקנות שעליהן יוסמך השר. עצם העובדה שדבר זה נמסר לתקנות מראה על הכוונה שזה יהיה הכלל, כי אחרת לא היו כותבים שהשר יוסמך על פרטום תקנות לרישום השם הקודם. אבל לא צריך לעשות זאת בחוק.

היו"ר:

היו"ר ימסור בכנסת הודעה שהוועדה מאוחדת בדעתה שיש צורך לרשם בדרך-כלל בתעודות את השם הקודם, אבל יש מקרים מיוחדים יוצאים-טן-הכלל ומשום כך אין הוועדה כוללת סעיף כזה בחוק אך השר יוסמך להוציא בענין זה תקנות.
זכות הסתייגות: י. רפאל, י. שופמן.

היו"ר י. ריפתין:

חברת הכנסת הקטין הגישה הצעת הסתייגות האומרת: בכל התעודות יש לרשום לא רק את שם האב אלא גם את שם האם.

מר גרלינד:

ברישום המקורי נרשם גם שם האב וגם שם האם. בתעודת הזהות מופיע רק שם האב השני. גם דבר כזה צריך להיות במסגרת התקנות ולא כסעיף בחוק. הרישום נקבע כדי שאפשר יהיה לזהות את האדם, וכל שיש פחות נתונים מכלי שהדבר יסחית מהתפטרות של זיהוי האדם - מוטב.

היו"ר י. ריפתין:

אבל הצעתה של חברת הכנסת הקטין בענין זה היא עקרונית, ולי נראה שזוהי תביעה צודקת. אני מציע שנקבל את ההצעה, אך במקרים יוצאים-טן-הכלל יוסמך השר לקבוע תקנות.

מר טילברסטון:

שם ההורה נכתב בתעודות רק לשם זיהוי, מכיוון שיש אצלנו אנשים רבים בעלי אותו שם פרטי ושם משפחה. בארצות אחרות לא נרשם כלל שם האב לצורך ציון בוסף. מבחינה עקרונית ייתכן שחברת הכנסת הקטין צודקת, אבל לא צריך להכניס בחוק זה עקרון השייך לחוק שווי-זכויות המשה. לכל היותר אפשר להכניס סעיף כזה בחוק הדן בכל תעודה. בחוק הרי לא כתוב שיש לרשום את שם האב, ולמה להכניס סעיף המחייב לרשום את שם האם?

א. עכאם:

הענין איננו טכני אלא עקרוני, ואנו צריכים לכלול זאת בחוק. עלינו לומר שאם נרשם שם הורה אחד - יש לרשום גם את שם ההורה השני.

י. רפאל:

אני מקבל את ההצעה, אם כי נקודה-הסווא שלי שונה מזו של המציעה. כי הנתון העברור תמיד הוא דוקא שם האם, ואיננו רואה סיבה להתנגד להצעה גם אם הדבר יכביד במקצת מבחינה טכנית.

ה. לגדאנ:

מה לענין זה ולחוק הזה? החוק הזה דן בשטח ובסניף שטח של אדם, ובפרוצדורה לכך. אם נכונ להוסיף חובה לרשום גם את שם האם בתעודות - נימצא רק סכנידים על המורה כי קשה יהיה אז להעביר בחירות בארץ כיום נפסלים אלפי אנשים לבחירות משום ששם האב טובש בתעודת הזהות ואם יהיה עליהם לעסוק עוד בטור נוסף של בחונים - ייפסלו רבים אחרים. ייתכן ויבנה יום וגם את שם האב לא צריך יהיה לרשום בתעודות. אבל כיום דרוש הדבר לשם קלות הזיהוי, ואין צורך להכביד עוד יותר.

הינר י. ריפתין:

אינני רואה סיבה שלא להוסיף דבר זה בחוק, אם אין חילוקי-דעות עקרוניים. כיצד לעשות זאת - על כך יימצאו הפנסחים תשובה. אבל יש לומר שאם רוסמים את שם האב - יש לרשום גם את שם האם.

ג'ר יוני:

כל זמן שלנים בסעיף התקנות - אין לי כל התנגדות לכך. אפשר בסעיף התקנות לומר עוד כמה פלים על ציון שם ההורים בתעודות האישיות. אבל אם ההצעה היא להכניס סעיף מטריאללי על הוראות - אין הדבר ברור. יש חוקים רבים בענין תעודות: חוק הרכונים, שירות טרנס התושבים וכו'. אי-אפשר להכניס כאן הוראה ספייכב לגבי חוקים אחרים. זהו נושא חדש שאינו כלול בכלל בחוק השמות, ונוסף לכך סכניד ללא צורך, אם הדרישה לכך חזקה כל-כך - צריך לומר ששהו בענין זה בסעיף התקנות, אבל לא בחוק.

ה. לגדאנ:

גם אם ייכלל הדבר בתקנות - אני מציע שבתעודת הזהות ובפנקס הבוחרים דבר כזה לא יהיה.

י. רפאל:

הצעתה של חברת הכנסת הקטין מכונה אך ורק לחוק זה. לגבי החוק הזה אין זה נושא חדש. אין בחוק זה סעיף לפיו יופיע בתעודה שם האב. אבל אם יש - צריך להוסיף בכל מקרה בו סופיע שם האב, גם את שם האם. אך מאחר שאין סעיף כזה כאן בענין חובת רישום שם האב - לכן הצעתה של חברת הכנסת הקטין אינה נוגעת לענין והיא יכולה להציע בכנסת הצעת חוק או תיקונים לחוקים קיימים בענין זה.

הינר י. ריפתין:

אני תוטר בדרך-כלל בהצעתה של חברת הכנסת הקטין. אבל אני סוכן שלא להכניס בענין זה סעיף מיוחד, אלא לומר בסעיף התקנות שלגבי רישום שמות הורים בתעודה - סוססך השר לקבוע את שם האם בכל מקום בו סופיע שם האב.

דוד הלש:

בסעיף התקנות יוכנס סעיף המסמיך לרשום את שם האם בכל מקום בו סופיע שם האב. הינר יודיע שהענין אינו שייך לדק השמות, אבל הוועדה מצאה לנכון להסליץ על כך.

הינר י. ריפתין:

חברת הכנסת הקטין דורשת עוד שבתעודה של האשה יירשמו שמות הילדים. האם כיום רשומים הילדים בתעודת הזהות של האב או של האם?

מר ארלינד:

אם האם דורשת - רוסמים זאת גם כיום בתעודתה. ילדים עד גיל 16 נרשמים בדרך-כלל בתעודת-הזהות של ראש המשפחה, שהוא לרוב האב אבל לפעמים גם האם. אך אם בנה אשה וטוענת: אני רוצה לרשום את הילדים בתעודת-הזהות שלי - אנו עושים זאת ופציינים בסתי התעודות שהילדים רשומים גם אצל האב וגם אצל האם. אין על כך חוק, אלא זוהי הוראה פנימית שאנו סקיימים כבר למעלה משנתיים. אשר לדרך-כיון - דרכון מוציאים רק כשעומדים לנסוע, ואז רוסמים את הילדים על שם ההורה שאתו הם יוצאים, ואם נוסעים גם האב וגם האם - יש דרכון משותף.

מר סילברסטון:

הצעה זו אינה שייכת כלל לחוק הזה. כי לשאלה מה צריכה תעודה כלשהי לכלול צריך לענות החוק הדין בכל תעודה ותעודה ולא חוק השמות.

שיבת ועדת הפנים
15.7.56

ד"ר רפאלי:
אני חושב שר טלברסטון צודק. אנו מתחקקים
מקורות-המוצא שלנו אבל היות והמטלה לתעודת-
אני מציע שהיו"ר יכלול בהמלצות לנו גם המלצה כזאת, כי הענין כשלעצמו
צודק.

ד"ר ירינו:
ההמלצה יכולה להיות רק המלצה מסויימת, כי זהו
ענין של זכות, אך אי-אפשר להטיל על כל אשה
לרשום את ילדיה בכל תעודה שלה. יכול להיות שבתעודות ואודות אין האשה
רוצה דוקא לרשום את שמות ילדיה! גם על האב אין חובה כזאת, אלא זכות
בלבד.

התיו"ר: בענין זה תהיה המלצה כללית מצד הוועדה
שאין עמה חובה.

ד"ר ירינו:
בזמן הקרוב אנו עומדים להגיש טתי הצעות חוק:
(1) בענין רישום מצב מספחתי, לידות, פטירות וכו';
(2) שינויים בפקודת מרשם התושבים. שם ידובר על תעודת הזהות ושם יש מקום
לדון על הענין הזה לגופו.

היו"ר ריפתין:
יש לחברת הכנסת הקטין הצעה נוספת: להציע חוק
האוסר את השימוש במונח "בעל". היא פנתה לוועדה
זו וכי קשה הדרכה.

ד"ר רפאלי:
אני מציע להפנות אותה לוועדת החוקה חוק ומשפט.

היו"ר ריפתין:
בישיבה הקודמת עוררו נציגי משרד הפנים את הבעיה
של תיקון שם, נוסף לענין של שינויי שם.

מר אדלסון:
מפעם לפעם מתעוררות שאלות לגבי שינוי שם אלא
של תיקון שם. למשל: אדם חי בחו"ל במשך שנים
בשם בדוי, בגלל סיבות שונות: סתירת וכו'. לארץ בא גם כן בשמו הבדוי,
ולפעם - בעיקר עקב בעיות הפיזיות מגרמניה וכדומה - בא וטוען: אין זה
שמי, אני מבקש לתקן את שמי. לפעמים הוא מביא מסמכים כעדות, בדרך כלל -
הצהרה בטבעה וכו'. הוא מתגבהלכצע שינוי שם אלא דורש תיקון. גם לגבי
אנשים שנולדו בארץ יש בעיות. למשל: בעת רישום של ילד שנולד, בגלל סיבות
כלשהן, לא נרשם הילד בשם אביו אלא נרשם בשם אמו, או שיש טעות בכתיבת השם.
כעבור זמן דורשים תיקון. אין זה שינוי שם, שאז צריך להופיע בצד השם
החדש גם השם הישן, דבר שהוא בניגוד לטובתו של הילד. כיום יש חוק רישום
פטירות ולידות, פרק ב', הנותן אפשרות לשנות רישום. מאחר שחוק זה דן
כפתן שם ובשינוי שם - אנו חושבים שגן הראוי הוא שהחוק ישלים את החסר
וידון גם בתיקון שם.

ד"ר ירינו:
בסעיף (1)23 מוצע לבטל את סעיף (6)4 לפקודת
כריאות העם. לא היינו צריכים להציע ביטול הסעיף
הזה כחוק זה של השמות, שגם שבאמת אין זה שייך לחוק. אנו מציעים אפוא
שלא לבטל את הסעיף (6)4, כלומר: למחוק בהצעת חוק השמות את סעיף (1)23.
תיקון של שם שנרשם לא נכון ייעשה כמו כל רישום אלא נכון בענין תאריך
ופרטים אחרים.

התיו"ר: למחוק סעיף (1)23. סעיף 23 ייקרא:
"בטלה ההודעה מיום 15.3.1921 בדבר
שינוי שמות".

היו"ר ריפתין:
מאחר שבסעיף התקנות הכנסנו בלאו הכי דברים
שאינם שייכים ישירות לענין, ומאחר שנתרשמת
שיש קשיים לתושבים בענין תיקוני שמות - אולי כדאי להכניס עוד בסעיף
התקנות פיסקה המסמיכה את השר לענין תיקוני שמות.

התיו"ר: להוסיף בסעיף התקנות פיסקה המסמיכה את
השר לענין תיקוני שמות.

ישיבת ועדת הפנים
15.7.56

מר גרליץ:

אני רוצה רק להוסיף שמע"ף 4(6) לפקודת בריאות העם פותר את הבעיה לגבי ילידי הארץ אך לא לגבי אנשים שבאו מהחוץ. חוק השמות הוא חוק יסודי הקובע כיצד אדם מקבל שם וכיצד הוא יכול לשנותו, וצריך להשלים את החוק גם לגבי תיקון שם. פקודת מרשם הרושבים היום היא קיימת וחדר יכולה להתבטל.

היו"ר י. ריפתי:

חבר הכנסת יוניצ'סן מציע עוד הצעה: מע"ף שיגן על שמות קדושים ומקודשים לעם, ויאסור החלפת שם משפחה לשם כזה. טיפלנו כבר בענין זה ונתקבל תיקון להוסיף את המלים "פוגע ברבשות העם".
חבר הכנסת יוניצ'סן מציע עוד להכניס מע"ף שיאסור לחץ במשרדי ממשלה לעברור שמות.

י. רפאל:

אני מתנגד למע"ף כזה בכל תוקף. אין זה שייך לחוק הזה. כל כוונתנו היא להביא לעברור השמות. כל זמן שאין חוק מחייב עברור שמות - ברור שכל לחץ הוא בלתי חוקי. אבל אם אתה מכניס את ענין הלחץ לחוק - זה הופך את כל כוונתנו. מע"ף כזה שייך לחוק הפלילי ולא לכאן.

היו"ר י. ריפתי:

נדמה לי שאיש אינו תוסף בלחץ בענין זה. אולי מוטב היה לומר שהצעה כזאת הובאה לפנינו ואנו מצאנו שהיא לכך מקום בחוק, אבל זהו ענין לתעמולה אך לא ללחץ?

י. רפאל:

אבל השר יכול לדרוש שאדם המייצג אותו בחו"ל ישא שם עברי ולא לועזי. אין זה ענין של לחץ.

היו"ר י. ריפתי:

גם לגבי דרכוני-שמות אינני חושב שזהו ענין לסנקציה אדמיניסטרטיבית. אני מוכן לומר שהענין של שמות עבריים הוא דבר חשוב והוא ענין של חינוך. אין כאן כל שאלה של לחץ, ומציע לחבר הכנסת יוניצ'סן להסתפק בזה.

הו"מ:

- 1) לקבל את הצעת היו"ר שיציע לחבר הכנסת יוניצ'סן להסתפק בהודעה שהוועדה תוסכת בדרך-כלל בענין של עברור שמות ורואה בו דבר חיובי הניתן לחיור, ואין כאן כל שאלה של לחץ.
- 2) אם חבר הכנסת יוניצ'סן יעמוד למרות זאת על הצעתו - להשאיר לו זכות הסתייגות.

היו"ר י. ריפתי:

חבר הכנסת ארם ביקש שהוועדה תברר את שאלת הפסבדונים. הוא דורש שענין זה של הכינויים הציבוריים והספרותיים לא יועמד במיטת-שאלה.

י. רפאל:

אם הפסבדונים נהפך לשמו האוקי של האדם - אין כל בעיה. אבל פסבדונים אם זה נשאר פסבדונים - זהו ענינו הפרטי של האדם ואין זה ענין לחוק. להיפך, אם אדם חותם בפסבדונים - הרי זה דוקא ששום שאיננו רוצה שידעו מי הוא, ולכן אני חושב שחבר הכנסת ארם מעורר כאן שאלה שאיננה שאלה.

מר גרליץ:

ברצוני להפנות את תשומת-לבכם לעובדה שבחוק זה אין כל סנקציות. אם אדם רוצה להיקרא בשם כלשהו ואיננו מקבל על כך אישור אך בכל זאת ממשיך לקרוא לעצמו בשם זה - החוק איננו אוסר מה יקרה אז.

היו"ר י. ריפתי:

יקרא לעצמו בשם שבוחר אבל השם לא ייטא בשום תעודה ודינו יהיה כדין פסבדונים. אין כל צורך בסנקציה.
אשר לפסבדונים - אני חושב בכל זאת שצריך לומר בבירור שהחוק הזה אינו נוגע לכל בעיית הפסבדונים.

ישיבת ועדת הפנים
15.7.56

ה. לנדמן: אם אדם רוצה שהסבדורט לו יתפן לשמו - הוא יכול להפוך זאת לשמו הקבוע. אם אדם רוצה להיקרא בשם כלשהו למרות שהשם לא אישר זאת - דין השם החדש יהיה באמת כדין סבדורטים שאיננו סחייב.

ד"ר ירינו: בני רוצה לשאול את היו"ר אם הוא טוכן לחזור שוב ולדון בסעיף 6, כדי לסנוע הסתייגות מצד משרד המשפטים. סעיף זה מדבר על אשה בשואה הראשית להשגת בטתה הקודם בלבד. רוב הוועדה החליט להשאיר את המלים "באישר הטו" היתה הצעה לפחוק מלים אלו בסעיף זה ולהעביר את הענין לסעיף 16 המדבר על סככות של השר לסרב שם שנבחר.

היו"ר י. ריפתין: אם השר היה נוכח באותה ישיבה בה הוחלט בענין סעיף 6 - אין כל סיבה להעמיד שוב את הענין להצבעה. הסככות בישיבה הקודמת שכל ענין שהשר ירצה לחזור אליו - נעשה זאת. אבל אם ההחלטה בסעיף זה נתקבלה כשהשר היה נוכח והביע אז את התנגדותו - איננו רואה כל סיבה לחזור להצבעה. לי יש הסתייגות בענין זה, דעתי היתה במיעוט, אבל איננו רואה מדוע יש לחזור על ההצבעה.

ד"ר ירינו: בסעיף 11 מדובר על שינוי שם משפחה של בני זוג. גם כאן אני שומע שנתקבלה החלטה לפחוק את הסעיף מהמלה "זולת". המשפט הראשון איננו יכול להשאיר כפי שהוא עכשיו בלי הסיפא שנמחקת. נוסף לכך איננו יכול להבין את ענין הסתייגות הזאת. גם בסעיף זה אני מבקש אפוא לדון שנית, כי לא היתה לי ההזדמנות להביע את דעתי בפעם הקודמת.

היו"ר י. ריפתין: בענין זה אמנם הצבענו כשהשר לא היה נוכח, ואם יש לשר התנגדות - ברור שנחזור לדון בו.

- החלטות:** (1) לקיים בירור נוסף בסעיף 11 כשהשר יהיה נוכח בישיבה;
(2) אפשרות של בירור נוסף בסעיף 6 בנוכחות השר.

ד"ר ירינו: אני שומע גם שהוועדה החליטה לאפשר ערעור לצד שלישי. הבעיה בחוק זה היא אם האזרח צודק או השלטון צודק. הערעור שהוכנס כאן הוא בעל אופי שונה לחלוטין. כאן הויכוח נהפך לויכוח שבין הפרט והשלטון לויכוח שבין שני פרטים. הערעור מתפרש כעין איסור של צד שלישי על מישהו לשאת שם כלשהו, והחוק הזה אין דן בערעורים סטוג זה. לא נראה לי שאפשר להדביק ענין זה לחוק האדמיניסטרטיבי, לחוק שאינו דן בזכויות בין איש לחברו.

אבל אני רוצה להציע בענין זה הצעה חיצונית שאולי תשביע את רצונם של אלה שדרשו תוספת כזאת. אולי אפשר להוסיף סעיף לחוק השומר על זכויות סטוייסות שם היו נפגעות ע"י הזרנות חוק זה, להבהיר שהדבר אינו סכוון ליצור או לבטל זכויות בין אדם לחברו. ההצעה תהיה אפוא: "בחירת שם ושינוי שם לפי חוק זה אין בהם כדי לגרוע מזכויותיו של מי שרואה עצמו נפגע".

החלטות: גם בסעיף 17 לחזור ולהצביע שנית כשהשר יהיה נוכח בישיבה.

טר סילברסטון: שר הפנים ביקש שאעלה כאן את שאלתו הדחופה לגבי שאלת הערעור, ומבקש שתיתבן לו הזדמנות להביע את דעתו בעניינים השונים.

י. ריפתין: אני רק מבקש, אם תיערך הצבעה חוזרת בעניינים הללו ואני לא אהיה נוכח בה, ואם תתקבל החלטה שבה תהיה דעתי במיעוט - להשאיר לי זכות הסתייגות.

היו"ר י. ריפתין:

בישיבה הקודמת העלה חבר הכנסת לנדאו את בעיית הסטפונות, וכי קשה את סך גביית שבי"ש של היום תיפטר סקירה בענין הסטפונות, אך גביית לא הופיע לישיבת היום, והאינפורמציה תיפטר באחת הישיבות הקרובות, עוד לפני הפגרה.

קיבלתי זה עתה מסקנות של חבר הכנסת חזני, אשר הוטל עליו ביחד עם רענן וייץ לקבל מסקנות בענין החלואות בתושבי ג'ון, המסקנות יוכנסו לתיקיהם של חברי הוועדה.

בשעתו קיבלה ועדת הפנים מסקנה בעקבות הצעות לסדר היום בענין ההאזנה, לפיה נבחרה ועדת-משנה הסורכת מיו"ר ועדת הפנים ומחברי הוועדה דוד הכהן ופרלמטיין שתטפל בענין ראש הממשלה הבטיח שיתוף פעולה לוועדת המשנה, ועדת-המטה שמעה עדויות וחקרה בענין, וקיבלה את המסקנה הבאה פה אחד: (1) הוועדה מציינת כי היו בעבר סקרים שאפשר לראותם כאילו חורגים מתחום בטוחני ישר, הוועדה מביעה את רצונה שיפטר בקפדנות העקרון של פעולת השירותים האלה בתחום הנוגע במישרין לבטחונה של מדינת-ישראל בלבד; (2) הוועדה רשמה לפנייה את דברי ראש הממשלה שעם סיום עבודתה של ועדת השרים תיפטר לוועדת-המשנה הודעה נוספת. בשעתו סר ראש הממשלה שהממשלה מינתה ועדה מיוחדת לצורך זה ושיהיה סגן בינו כיו"ר הוועדה ובין ועדת-המשנה שלנו. המסקנה הזאת אומרת שחברי ועדת המשנה שומרים לעצמם את הזכות שאם תיפטר הוועדה נוספת ע"י ראש הממשלה - אולי תקיים בירור נוסף. לא היה בכוננת ועדת המשנה לטור דני"ח למליאת ועדת הפנים על עדויות וכו'.

ח. לנדאו:

ועדת המשנה שלה הועבר הענין קיבלה על עצמה - באמצעות מליאת הוועדה הזאת - תפקיד אחד ויחיד: להיכנס לפרטי הבעיה, לאסוף עובדות ולחקור, אבל להביא את הפרשה כולה כחזרה למליאת הוועדה. החומר שוועדת המשנה הניחה לפנינו הוא רק חומר לדיון נוסף במליאת הוועדה. ההנחה - שאמנם בני חושך אותה למסלול - היתה שהחומר הוא כפי-כול סודי ונוגע בבעיות בטחון, לפי כל הכללים והנהג ועדת משנה היא רק ענין ארצי לתכלית עם יימח, אבל אין ועדת משנה באה בסקום מליאת הוועדה. המסקנות שפטרנו לוועדת-המשנה לא היתה להחליט בענין ולקבוע מסקנות, אלא לבוא במגע עם הגורמים היודעים דבר ולחזיר את הפרשה כולה למליאת הוועדה. ולכן אין כל סקום למנוע כאן דיון בענין. בוועדת המשנה הזאת יוצג רק חלק ממליאת ועדת הפנים. לקחתם סיעה שלמה, לא מהקטנות בכנסת, ולא הכנסתם אותה לענין, ועכשיו גם של המסקנות תמנעו את גישתה. סחר יכול הדבר להיעשות לגבי כל סיעה אודת. דבר כזה לא ייתכן. הוא נוגד נוהל שנהפך לקבע בכנסת. מסקנות ועדת המשנה יכולות לשמש רק מסקנות של ועדת המשנה ואנו צריכים לפתוח עכשיו בדיון, ועל סך הדיון הזה להביא מסקנות למליאת הכנסת.

היו"ר י. ריפתין:

ועדת המשנה לא נבחרה כוועדת-משנה רגילה של ועדת הפנים. המסקנה של ועדת הפנים שהונחה על שולחן הכנסת היתה שנבחרה ועדת משנה לצורך זה. לא היתה זאת שאלה סכנית אלא מסקנה של ועדת לענין זה. לגבי הרכב הוועדה - ברור שהיו חילוקי דעות. היא לא נבחרה לפי מפתח מפלגתי אלא נבחרה הישית. חבר הכנסת לנדאו התנגד אז להרכב הוועדה. גם אז אמרתי שכוננה איננה לפגוע בשום סיעה. הוועדה קיבלה את מסקנותיה פה-אחד. ועדת-המשנה לא קיבלה על עצמה למסור אינפורמציה על הדיונים, ואף איננה יכולה לעשות כן. לאחר שהחליטה ועדת המשנה מה שהחליטה - טענה לנכון למסור את מסקנותה למליאת ועדת הפנים. אפשר לראות מסקנה זו כמסקנת-ביניים כי נאמר שהיא תבוא עוד במגע עם ראש הממשלה. לכן אין לי מה להוסיף בענין זה. אוכל רק לבוא במגע עם חברי ועדת-המשנה. אם חבר הכנסת לנדאו רוצה לעורר את הענין שנית - הוא יכול לעשות זאת.

מסקנת ועדת-המשנה איננה סודית. נביא אותה לידיעת הציבור בצורה של קונפליקט מישיבת ועדת הפנים.

ח. לנדאו:

אני רוצה שיהיה ברור, ואני מבקש לבדוק זאת בפרוטוקולים: הדיון שהיה בשעתו בוועדה היה להרכב ועדת-המשנה. לא היתה לה כל סמכות להחליט ולקבוע דברים בשם הוועדה כולה. אני טוען שכלפי חוץ אין מוסר שנקרא "ועדת משנה". אני מציע שהמסקנה לא תפורסם אלא שייערך דיון בוועדה.

א.ב.

ישיבת ועדת הפנים
15.7.56

הי"ר י. ריפתינו:

א-אפשר להשוות ענין זה של שירותי בטחון עם ויכוח על דירות שרד. זהו ענין שונה.

ח. לנדאו:

א-אני יודע. אינני יכול לקבוע שום דבר מאחר שאינני יודע מה דובר בוועדת המסנה.

הי"ר י. ריפתינו:

אני מציע לך להתעניין במה שדובר בוועדת המסנה. אני חוזר ואומר: אני מוכן עוד להתייעץ עם חברי ועדת המסנה בקשר עם שאלת הפרסום.

ח. לנדאו:

לוועדת המסנה אין עוד כל דעה בענין הפרסום. היא סיימה את תפקידה. לא ניתנה לה כל מסכות כזאת. ניתן לה תפקיד טובהק: לאסוף את העובדות. אני אינני מקבל את דעתה של ועדת המסנה כפי שהובאה במסקנה שקרא הי"ר, ואני רוצה לדעת כיצד הגיעה למסקנה זו.

הי"ר י. ריפתינו:

לא נבמק זאת. האם אתם חושב שוועדת המסנה צריכה למסור פה ניסוקים?

ח. לנדאו:

ועדת המסנה סיימה את שמייעת העובדות. ועדת המסנה גם לא קבעה שום מסקנה בנוגע למקרה הקונקרטי שהועלה כהצעה לסדר-היום: אם אמנם באותו מקרה היתה האזנה בלתי-חוקית או לאו.

אני מציג את השאלה קודם-כל כעקרון, כי סחר תוכלו להעמיד אותנו בכל ועדה במצב דומה. אנו לא ניתן ידנו לפתח בזהב חדש כזה. עליך להביא את המסקנות לכאן, וכאן נדון בהם.

הי"ר י. ריפתינו:

הוועדה אינה סבורה שפירוש ההחלטה שנתקבלה בוועדה הפנים הוא שהיא צריכה למסור בענין זה דו"ח לפני הוועדה. אך מאחר שזוהי שאלה של פירוש, אני מוכן לחזור לחברי ועדת המסנה ולהתייעץ אתם בענין זה. זוהי שאלה של חרייות ציבורית. היה ברור שמוסרים לשלושת חברי ועדת המסנה יפוי-כוח מסויים ושהענין לא יחזור לדיון בוועדת הפנים.

י. רפאל:

מה היו המסקנות של ועדת המסנה - דבר זה ניתן לקבוע ע"י הפרוטוקול. כי עצם הקמת ועדת מסנה עדיין אינה מפקיעה את זכויותיה של מליאת הוועדה. אם הוועדה החליטה למסור לוועדת המסנה לחקור, לברר ולהסיק מסקנות במסכות בלתי-חוזרת - צדק הי"ר. אם המסקנות היו מוגבלות יותר או סתומות יותר, כלומר: שלא ניתן לה יפוי-כוח מפורש - כזה - צדק חבר הכנסת לנדאו, וועדת-המסנה צריכה אז להחזיר את הענין למליאת הוועדה. אבל גם כשהמסקנות היתה סתומה אפשר היה להבין שזהו חוסר שאי-אפשר להביאו לפני מליאת הוועדה ולכן בוחרים בוועדת-מסנה. ייתכן שלוועדת-המסנה בת השלושה נמסרו פרטים שלא היו מוסרים לוועדה בת 15 חברים, ולכן צריך לשאול בענין זה את דעתם של כל אלה שבאו אתם בדברים. אבל יש גם דרך-ביניים: למסור יותר פרטים ממה שנמסרו במסקנה היבשה, בלי פרטים סודיים. אני מבין שהי"ר איננו רוצה לעשות זאת על דעת עצמו. צריך אפוא שהי"ר יתייעץ עם חברי ועדת המסנה ויודיע לוועדה.

ח. לנדאו:

לפי גוסס זה, האם יש מקום למסקנת-סיעות?

הי"ר י. ריפתינו:

לא.

ח. לנדאו:

הרי זה אבסורד.

הי"ר י. ריפתינו:

לאחר שחבר הכנסת לנדאו ערער על פרסום המסקנות, אני מקבל מיד את הערעור, ואני מודיע לכל החברים שהמסקנות הללו הן סודיות, עד שהוועדה תחליט אחרת. ואני מתחייב לבוא בדברים עם חברי ועדת המסנה ונחזור לענין זה בצורה זו או אחרת.